

XALQARO BAHOLASH DASTURLARINING BOSHLANG‘ICH TA‘LIM FANLARIGA TADBIQI

Rayimova Robiya O‘rol qizi,
Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti
Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 3- kurs talabasi
Email. rayimovarobiya939@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining metodik tayyorgarligini takomillashtirishda xalqaro baholash dasturlaridan foydalanish imkoniyati ochib berilgan. PIRLS va TIMSS xalqaro baholash dasturlarini ta‘lim jarayonida qo‘llashda erishiladigan yutuqlar tahlil etilgan. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini ushbu dasturlar yordamida o‘qitish kerakligi haqida .

Kalit so‘zlar: bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi, xalqaro baholash dasturi, matn ustida ishlash, savodxonlik darajasi, PIRLS, TIMSS.

Аннотация. В статье рассматривается возможность использования международных оценочных программ для совершенствования методической подготовки будущих учителей начальной школы. Анализируются достижения, достигнутые при использовании международных оценочных программ PIRLS и TIMSS в образовательном процессе.

Ключевые слова: будущий учитель начальной школы, международная программа оценки, работа с текстом, уровень грамотности, PIRLS, TIMSS.

Annotation. The article explores the possibility of using international assessment programs to improve the methodological preparation of future primary school teachers. The achievements achieved in the use of international assessment programs PIRLS and TIMSS in the educational process are analyzed.

Keywords: prospective primary school teacher, international assessment program, working on text, literacy level, PIRLS, TIMSS.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 5712-son Farmonida 2030-yilga kelib xalqaro baholash reytingida jahonning birinchi 30 ta ilg‘or mamlakatlari qatoriga kirishiga erishish hamda xalq ta‘limi tizimida ta‘lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish asosida o‘quvchilarning o‘qish, matematika va tabiiy yo‘nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholashga yo‘naltirilgan ta‘lim sifatini baholashning milliy tizimini yaratish vazifalari belgilangan [2].

Shuningdek, konsepsiya doirasida o‘quvchilarning tanqidiy va ijodiy fikrlash, axborotni mustaqil izlash, tahlil qilish kompetensiyalari va malakalarining rivojlanishiga alohida urg‘u berishni hisobga olgan holda, zamonaviy innovatsion iqtisodiyot talablariga javob beradigan umumta‘lim dasturlari va yangi davlat ta‘lim standartlarini joriy etish, o‘quvchilarning bilim darajasinibaholashda xalqaro PISA, TIMSS, PIRLS va boshqa dasturlarda doimiy ishtirok etish nazarda tutilgan.

Muhokama va natijalar. PIRLS (Progress in International Reading and Literacy Study) – boshlang‘ich 4- sinf o‘quvchilarining matnini o‘qish va tushunish darajasini baholash;

TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) – 4- va 8-sinf o‘quvchilarining matematika va tabiiy yo‘nalishdagi fanlardan savodxonlik darajasini baholash;

PIRLS – boshlang‘ich 4-sinf o‘quvchilarining matni o‘qish va tushunish darajasini baholash ta‘rifiga ko‘ra, o‘qish savodxonligi jamiyat tomonidan talab qilinadigan va insontomonidan qadrlanadigan yozma til shakllarini tushunish va ulardan foydalanish, shuningdek, matnlardan turli shakllarda ma‘no hosil qila olish qobiliyatidir. [4,5]

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining matni o‘qish va tushunish darajasini baholashga asoslangan ta‘lim-tarbiya jarayonida dars maqsadlari o‘quvchilarning o‘quv-biluv faoliyatiga asoslangan holda belgilanadi, bu esa ta‘lim-tarbiya jarayonida yuqori natijaga erishishni kafolatlaydi, o‘qituvchi hamda o‘quvchilarning o‘zaro hamkorligi va o‘quv harakatlarini aniq baholash imkoniyatini yaratadi.

XXI asrga xos xalqaro baholash dasturlari asosida o‘quvchilar bilimini baholash, o‘qitish va ta‘lim olishning zamonaviy usullaridan maqsadli foydalangan holda ularni yuqori darajadagi fikrlash ko‘nikmalariga ega bo‘lishlarini ta‘minlashga xizmat qiladi. O‘quvchilarni fikrlash chegarasidan tashqariga chiqishga, ijodiy, samarali va odobli fikrlashga undaydi. Binobarin, mazkur muammolarning har birini qamrab oluvchi mavzular, ko‘rsatmalar, sinfxona muhiti, baholash mexanizmi va texnik qo‘llanmalardan foydalanish kabi masalalarda turli xil yondashuvlarga asoslanilgan holda kafolatlangan natijani ta‘minlash, ko‘zlangan maqsadga erishishni nazarda tutadi.[5]

Xulosa va takliflar. O‘quvchilar bilimini baholashda PIRLS tadqiqotlarining topshiriqlaridan foydalanish (“Xalqaro tadqiqotlarda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘qish savodxonligini baholash” metodik qo‘llanmasi) va unda belgilangan baholash mezonlariga amal qilish ularda. – o‘qish savodxonligining maqsadiga erishishda badiiy tajriba orttirish va axborot olish va undan foydalanish;

- ko‘p qirrali, murakkab vazifalarni amalga oshirishga o‘rganish;
- har bir muammo xususida chuqur fikrlash va o‘z bilimini oshirib borishni boshqara olish;
- o‘z tengdoshlari, o‘qituvchilar va mutaxassislar bilan chuqur mulohazani talab etuvchi muhim vazifalarni bajarishda hamkorlik qila olish;
- qarorlar qabul qilish, muammolarni hal etish va yangi fikrlar yaratishda texnologiyalardan foydalana olish kabi kompetensiyalarni shakllanishiga ko‘maklashadi.

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xalq ta‘limi tizimida ta‘lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori asosida TIMSS xalqaro tadqiqoti O‘zbekistonda joriy etilishi

belgilab qo‘yilgan bo‘lib, mazkur tadqiqotlarni joriy etish maqsadida Ta‘lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi huzurida Ta‘lim sifatini baholash bo‘yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi tashkil etilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to‘g‘risidagi 2022-yil 28- yanvardagi 60-sonli Farmoni. [1; 45-b]
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi tizimini 2030- yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash” to‘g‘risida 2019-yil 29-aprel, 5712-sonli Farmoni. [2; 122-135-b.]
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda “Xalq ta‘limi tizimida ta‘lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 997- sonli Qarori. [3;135- bet.]
4. Mullis, I.V.S., Martin, M.O., Minnich, C.A., Stanco, G.M., Arora, A., Centurino, V.A.S., & Castle, C.E. (Eds.) TIMSS 2011 Encyclopedia. Education Policy and Curriculum in Mathematics and Science, Volumes 1 and 2. - Chestnut Hill, MA. TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College, 2012.
5. 1088 p. [4;78-b]